

DATE NOI PRIVIND INSTITUIREA „ORDINULUI UNIRII” ÎN TIMPUL DOMNIEI LUI ALEXANDRU IOAN CUZA

de CONSTANȚA ȘTIRBU

Alături de marile realizări înfăptuite în timpul lui Alexandru Ioan Cuza pentru crearea României moderne se înscriu și încercările făcute în tot timpul domniei sale pentru a obține instituirea unei decorații românești. Exercițarea acestui drept ar fi constituit o manifestare de suveranitate și independență națională, ce a caracterizat de altfel întreaga politică a celui dintâi domn al Principatelor Unite.

Într-una din primele audiențe în primăvara anului 1859, Vasile Alecsandri, trimisul Principatelor Unite la împăratul Franței, Napoleon al III-lea, cerea aprobarea ca francezii „să poată primi și purta decorațiile ordinului ce prințul Cuza are de gând a institui”, cerere pe care Napoleon o va încuviința după oarecare ezitare¹.

După întoarcerea sa în țară, Vasile Alecsandri, ministrul „treburilor străine” în cabinetul Moldovei, va propune Consiliului de Miniștri înființarea unei decorații naționale numită „Ordinul jerbei de aur”², titlu caracteristic fertilității pământului nostru — cum menționa autorul ei —, menită „a fi pentru români un semn de regenerare, un simbol al unirii tuturor într-o singură familie și o glorioasă încurajare a meri-
tului, iar pentru străini o recompensă demnă pentru serviciile făcute de ei în folosul cauzei noastre”³.

Decorația se prezenta astfel : o stea cu cinci raze în culorile naționale, având pe avers bourul și vulturul și deviza ONORE PATRIA, pe revers o jerbă (snop) de aur legată cu o lentă și legenda „IN UNO OMNIA”⁴. Acest ordin, care urma să fie acordat atât civililor cât și militarilor, este aprobat de Consiliul de Miniștri din Moldova la 30 decembrie 1859, iar documentele sînt trimise domnitorului pentru a le înainta Comisiei Centrale, ca apoi să se dea în chibzuirea Camerei Legislative⁵.

Ajunsă în discuția Comisiei Centrale, propunerea pentru înființarea celei dintâi decorații românești capătă forme mai concrete : se alcă-

¹ V. Alecsandri, *3 convorbiri cu Napoleon III*, Ploiești, Tipografia românească, 1923, p. 37—38 ; D. Berindei, *Cuza Vodă și Ordinul Unirii*, în „Revista istorică română”, vol. XVIII, 1947, p. 96.

² E. Virtosu, *Ordinul jerbei de aur. Un proiect inedit al lui V. Alecsandri*, în „Cercetări istorice”, Iași, 13—16, 1940, p. 703.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 706

tuieste un proiect de lege pentru înființarea ordinului sub forma unui statut cuprinzând 54 articole, iar denumirea ordinului „Jerbei de aur“ va fi înlocuită de o alta mult mai grăitoare pentru epoca formării României moderne : „Ordinul Crucea Unirii“ sau mai scurt „Ordinul Unirii“⁶.

Potrivit statutului aflat în arhiva Ministerului de Externe, „Ordinul Unirii“ era instituit pentru a recompensa atât serviciile civile cât și militare și se compunea din cinci grade, avind 1 000 membri (750 cavaleri, 150 ofițeri, 60 comandori, 28 mari ofițeri, 12 mare cruce). Decorația se prezenta astfel : o cruce în email roșu cu cinci brațe, deasupra căreia este o coroană. În centru un medalion de email bleu înconjurat de o cunună de stejar avind pe o parte un snop (jerbă) de aur legată cu o panglică de aur. Pe cercul bleu al medalionului devisa IN UNO OMNIA. Pe cealaltă parte armele Principatelor (bourul și vulturul) cu deviza HONOR et PATRIA. Crucea era de argint pentru cavaleri și de aur cu email pentru celelalte grade. Avea 40 mm pentru cavaleri și ofițeri și 60 mm pentru comandori și mari ofițeri. Panglica era de moar bleu cu dungă galbenă pe margine. Cavalerii și ofițerii purtau decorația pe partea stângă a pieptului. La ofițeri panglica avea ca de obicei și o rozetă. Comandorii o purtau atârnată la gît pe o panglică mai lată. Marii ofițeri, pe lângă crucea de mari ofițeri, purtau pe partea dreaptă a pieptului o placă cu diametrul de 90 mm, avind în centru un medalion reprezentat prin snopul de aur și deviza HONOR et PATRIA. La gradul mare cruce se poartă de asemenea pe partea dreaptă a pieptului placa de mare ofițer în plus eșarfa traversind în oblic pieptul, trecind deasupra umărului drept. Pe aceasta este atașată o cruce asemănătoare cu a comandorilor, în diametru de 70 mm.

În continuare articolele statutului se referă la modul de admitere și avansare în ordin, la primirea și depunerea jurămîntului ; cîteva articole sînt consacrate modului de acordare a pensiilor, brevetelor și unor prerogative, altele se referă la disciplina membrilor ordinului și la administrație. Urma să fie ales un mare cancelar și un consiliu al ordinului⁷.

Cum în acea perioadă se punea pe primul plan problema recunoașterii dublei alegeri a lui Cuza, pentru a nu întîmpina opoziția marilor puteri, și în primul rînd a Turciei, proiectul nu a fost pus atunci în aplicare, dar Cuza nu va renunța la el nici în anii următori.

În 1861 Baligot de Bayne, secretarul lui Cuza, transmitea din Constantinopol sfaturile primite de la ambasadorul Franței în Turcia, marchizul de Lavalette, ca această chestiune să fie amînată⁸.

O scrisoare similară sosisese mai înainte și de la agentul Principatelor la Paris, Iancu Alecsandri, care avusese în acest sens discuții cu ministrul de externe al Franței Thouvenel, care considera proiectul ca intempestiv⁹.

⁶ Academia R. S. România, Arhiva Cuza, II, f. 56—57 ; Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (în continuare Arhiva M.A.E.), rola 62, dos. 118, f. 154.

⁷ Ibidem, f. 154—165.

⁸ D. Berindei, *op. cit.*, p. 99.

⁹ Arhiva M.A.E., rola 134, dos. 233, f. 189.

Fig. 2 a. Stema Principatelor Unite alcătuită de pictorul Carol Pop de Szathmary în 1863, care are la bază desenul decorației.

Fig. 2 b. Desenul decorației — letaliu — care figurează la baza stemei pictată de Carol Pop de Szathmary.

Fig. 3. Decorație-proiect al „Ordinului Unirii” executat în perioada 1861—1863.

Fig. 4 a și 4 b. Decorația „Ordinului Unirii“ în gradul de ofițer executată la casa Kretly din Paris în 1864, avers și revers.

În 1862 ideea înființării unei decorații naționale este reluată. Cuza sfătuit atât de agentul României la Constantinopol Costache Negri, care informat de ministrul Ioan Cantacuzino de intențiile domnitorului, îi sugera să amâne instituirea ordinului pînă după soluționarea problemei mănăstirilor închinatc, Poarta putînd face greutăți¹⁰, cit și influențat de Iancu Alecsandri care îi scria în septembrie 1862 lui Baligot de Bayne să oprească veleitățile ministrului de externe în privința înființării de decorații¹¹ — va renunța pentru moment, avînd în față rezolvarea unor probleme mult mai importante pentru viitorul României: secularizarea averilor mănăstirești, revizuirea Convenției de la Paris, reforma agrară etc.

În anul 1863, cu prilejul adoptării unei noi steme a Principatelor Unite¹², se conturează din nou preocuparea pentru instituirea „Ordinului Unirii”, care urma să figureze la baza noii steme.

Într-o scrisoare adresată de Baligot de Bayne lui I. Alecsandri în 18/30 iunie 1863¹³, în care îi trimite și o acuarelă executată de Tronson du Coudray pentru noile arme ale țării, acesta îi dă și unele sugestii: „Ar fi mai bine dacă am fi avut un ordin să facem să iasă din mantou marele cordon din lanț de aur care s-ar termina prin decorație. Acesta neexistînd ar trebui să înlocuim decorația printr-un medalion oval, care ar purta în centru inițialele în aur ale prințului A.I., decupate ajurat, urmînd conturul în email albastru deschis al ordinului Unirii”. În continuare, autorul scrisorii prezintă și un desen al acestuia (fig. 1), subliniind: „cele patru brațe ieșinde nu sînt decît ornamente și vor fi luate pentru figurarea decorației dacă vreodată România va poseda vre-un ordin”.

Un desen asemănător al „Ordinului Unirii” îl vom regăsi și pe o acuarelă reprezentînd stema Principatelor Unite (cea adoptată în noiembrie 1863), executată de pictorul Carol Popp de Szathmary¹⁴, decorația figurînd în continuare la baza stemei (planșa, fig. 2 a și b).

La Muzeul de Istorie al Republicii Socialiste România a fost achiziționată recent decorația-proiect a „Ordinului Unirii” provenind din

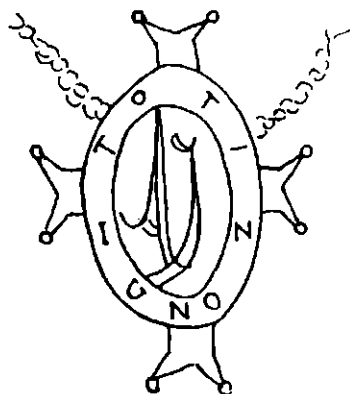

Fig. 1. Desenul executat de Baligot de Bayne în aprilie 1863 (copie).

¹⁰ D. Berindei, *op. cit.*, p. 99, nota 3.

¹¹ Arhiva Cuza, II, p. 56—57; Arhiva M.A.E., rola 134, dos. 233, f. 189 (scrisoarea din 8 septembrie 1862).

¹² P. V. Năsturel, *Steagul, stema română, însemne domnești; trofee*, București, 1903, p. 65—91; C. Moisil, *Stema României. Originea și evoluția ei istorică și heraldică*, în „Boabe de grâu”, 1931, p. 81—82; P. Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, cap. VI, p. 22—24 (lucrare în curs de publicare la Editura Enciclopedică); Arhiva Cuza, II, f. 228—229 și f. 429—432; Arhiva M.A.E., dos., 190/1860 și rola 67, dos. 55/1872.

¹³ Arhiva Cuza, II, f. 228—229 (scrisoare reluată după două luni).

¹⁴ Originalul acuarelă se află la Muzeul de Artă al R. S. România (inv. 4694).

colecția Stratulat, cu indicația că a aparținut lui Carol de Szathmary (planșa, fig. 3).

Decorația aflată acum la Cabinetul Numismatic din Muzeul de Istorie al R.S.R., inv. nr. 2545 se prezintă astfel : o cruce din smalt roșu închis înconjurată de raze, avînd în cele opt colțuri cîte o mică piatră albă de cca. 1,20 kt. (imitație). La exemplarul nostru lipsesc două pietre. În centru se află un medalion oval din smalt roșu închis încadrat în cerc de aur purtînd inițiala „A”. Deasupra crucii o coroană deschisă de tip Asachi pe care se află 4 pietre albe, 3 roșii și 3 verzi avînd 1,40 kt (toate imitații). Panglica este din moar alb avînd pe margine trei dungi înguste colorate în roșu, galben și albastru, reprezentînd tricolorul. Acest proiect credem că este o a doua variantă ce diferă față de cea descrisă în statutul ordinului din 1861, cît și față de desenele care le găsim în 1863. Culoarea roșie și coroana se mențin ca în 1861 (în 1863 se preconiza albastru deschis, iar coroana lipsește), dar medalionul central este mai apropiat de cel din 1863. De altfel inițiala din centru o întîlnim și pe steagurile pe care le va distribui armatei domnitorul Alexandru Ioan Cuza la 1 septembrie 1863¹⁵.

Și acest proiect se va modifica însă în anii care vor urma, așa cum vom arăta în continuare.

În a doua parte a anului 1864 încercările pentru statuarea „Ordinului Unirii” sînt reluate. Ziarul „Mémorial diplomatique” din Viena din 18 iulie 1864 insera în paginile sale știrea că domnitorul ceruse între altele după întoarcerea sa din Constantinopol să poată înființa o decorație¹⁶.

Pînă acum documentele nu ne-au confirmat această știre pentru acea perioadă, însă în țară lucrări pregătitoare se fac în vara anului 1864. Ceea ce cunoaștem, este că Al. I. Cuza a discutat în timpul șederii sale la Constantinopol cu agenții săi despre această chestiune, rămînînd să le comunice ulterior data cînd urma să-i autorizeze pentru a începe negocierile¹⁷.

La 28 august 1864, M. Kogălniceanu, adresîndu-se vicepreședintelui Consiliului de Stat C. Bosianu, supune aprobării Consiliului de Stat un nou statut al ordinului împreună cu propunerea înființării și a unor medalii : „Din ordinul Măriei Sale Domnului am onoarea a înainta dumneavoastră aici anexate proiecte de statute pentru înființarea ordinului Unirii și a medaliei militare, cu propunerea totodată de a se înființa și o medalie de salvare, care vor servi a recompensa serviciile și sacrificiile aduse patriei, și a încuraja meritul, rugîndu-vă să binevoiți a le da cît mai neamînat în studiu onorabilului Consiliu de Stat”¹⁸.

Urma în același timp să ia ființă și Cancelaria „Ordinului Unirii”, așa cum reiese din propunerea pentru înființarea ordinului de salvare : „Mecanismul distribuirii ei și controlul necesariu se poate asigura, puîndu-se și această medalie în atribuțiile Marii Cancelarii a Ordinului Unirii ce este a crea”¹⁹.

¹⁵ „Monitorul oastei”, din 5 sept. 1863 ; P. V. Năsturel, *op. cit.*, p. 75—80.

¹⁶ D. Berindei, *op. cit.*, p. 101 ; A. D. Xenopol, *Domnia lui Cuza Vodă*, vol. II, Iași, 1903, p. 29.

¹⁷ D. Berindei, *op. cit.*, p. 101.

¹⁸ Arhivele Statului București, Fond Consiliu de Stat, dos. 68/1864, f. 1.

¹⁹ Ibidem, f. 2.

Statutul „Ordinului Unirii”, cuprinzând 55 articole, este discutat și aprobat cu unele modificări mărunte în ședința Consiliului de Stat din 29 august 1864²⁰. El diferă față de cel din 1861, căci modificările propuse la anumite articole nu se potrivesc întocmai cu conținutul statutului din 1861. De altfel și decorațiile realizate vor fi diferite.

În vederea fabricării lor este consultat omul de afaceri francez Godillot, așa cum reiese dintr-o scrisoare datată 7 septembrie 1864, în care acesta cere o audiență la Cuza prin Baligot de Bayne, menționând: „Acum mă duc să lucrez cu generalul Florescu în chestia decorațiilor”²¹.

Odată stabilite modelele noii decorații, după ce au fost acceptate de Comisie, acestea sînt trimise de M. Kogălniceanu lui Cuza ce se afla la Ruginoasa pentru a le aviza spre a putea face comanda: „Am onoare a vă comunica aici modelul noii decorațiuni. Comisia întreagă a adoptat acest model care păstrează vechea cruce românească și care așa va face ca decorațiunea noastră nu va fi o copie a altor ordine. Dacă acest model va dobîndi înalta dumneavoastră considerațiune, vă rog să mi-l înapoiati de îndată pentru ca să poi face comanda în curînd, căci Godillot mi-a spus că deabia se vor putea pregăti decorațiunile pentru ziua de 24 ianuarie”²².

Modelele sînt aprobate de Cuza la 11/23 septembrie 1864²³, iar Godillot este însărcinat cu comandarea lor la Paris. În trecerea ultimului prin Constantinopol, în octombrie 1864, acesta arată și un desen agenților diplomatici ai României acreditați acolo²⁴.

Între timp la București, la 13 septembrie 1864, în Cancelaria princiară se alcătuiește o scrisoare pe care Cuza urma să o trimită lui Negri la Constantinopol, pentru ca acesta să înștiințeze Poarta de hotărîrea domnitorului român, scrisoare care deși avizată de Cuza, așa cum reiese din însemnările marginale ale secretarului său, va fi expedită abia în noiembrie 1864²⁵.

Această amînire se datorează sugestiilor primite de Cuza atît din partea lui Bordeanu, girantul Agenției din Constantinopol, care avusese în acest sens convorbiri și cu ambasadorul Franței la Constantinopol, de Bonnières (scrisoarea din 3 septembrie 1864)²⁶, cît și din partea lui Negri (scrisoarea din 11 septembrie 1864), în care-l ruga insistent pe Cuza să amîne instituirea ordinului pentru a nu complica chestiunea mănăstirilor închinatelor²⁷.

Într-o altă scrisoare datată 8/20 octombrie, același Negri anunțîndu-l pe Cuza că „L-am văzut pe domnul Godillot care mi-a vorbit de decorația noastră”, îl roagă din nou să amîne pînă la rezolvarea chestiei bunurilor mănăstirești²⁸.

²⁰ Ibidem, f. 3—5; Arhiva Cuza, LIV, f. 191.

²¹ Ibidem, III, f. 234.

²² Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, București, Ed. Științifică, 1966, p. 319, Arhiva Cuza, LIV, f. 193 și XLIX f. 243.

²³ D. Berindei, *op. cit.*, p. 99—100; Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 19.

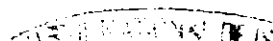
²⁴ D. Berindei, *op. cit.*, p. 100.

²⁵ C. Moisil, *Încercările lui Cuza Vodă de a institui decorații naționale*, în „Cronica numismatică și arheologică”, 1940, ianuarie-iunie, p. 195; D. Berindei, *op. cit.*, p. 100; Arhiva Cuza, VI, f. 125—126.

²⁶ D. Berindei, *op. cit.*, p. 99.

²⁷ Ibidem; Arhiva Cuza, VI, p. 109.

²⁸ Arhiva Cuza, I, p. 491.

Mai interesantă însă este scrisoarea trimisă lui Cuza de către Bordeanu la 12/14 octombrie 1864, în care acesta îi sugerează că — pentru ca ordinul să fie admis — trebuie să aibe asentimentul Porții. Or singurul mijloc de a-l avea, ar fi fost să fie numit sultanul marele maestru al ordinului și de a-l face să-l poarte el însuși, adăugînd că la Ambasada Franței „am fost sfătuiți să căutăm a avea acest asentiment al Porții pentru fondarea acestui ordin, fără de care guvernul francez va fi obligat să oprească pe francezi de a-l accepta. Celelalte puteri vor urma desigur acest exemplu”²⁹.

La începutul lui noiembrie Negri din nou insistă pentru amînare: „Cred că ar fi mai cuminte să se amîne creerea „Ordinului Unirii” pînă după rezolvarea chestiei mănăstirilor închinat, care nu poate să întîrzie mult”³⁰. Iar într-o scrisoare adresată lui Baligot de Bayne în 11 noiembrie 1864, oarecum enervat, Negri arată că: „Instituirea Ordinului Unirii la 15 noiembrie îi taie mîinile în chestia mănăstirilor închinat”³¹.

Pe aceeași poziție se situiază și agentul României de la Paris Iancu Alecsandri, atît în scrisoarea din 22 septembrie 1864³², cît și în cea din 13/25 octombrie 1864, în care arată că instituirea decorației românești „va produce încurcături peste tot”³³.

„Ordinul Unirii” urma să fie instituit la 24 ianuarie 1865, conform unei știri publicată în ziarul „Le journal de Constantinople”. Îngrijorat de apariția unei atari informații într-un ziar din capitala Turciei, Bordeanu cere lui Cuza într-o scrisoare din 28 oct./9 noiembrie 1864 ca Negri să fie autorizat să negocieze chestiunea³⁴, ceea ce Cuza face cu multă demnitate în scrisoarea expediată cu întîrziere la 11/23 noiembrie 1864, în care nu pomeneste nimic de sugestiile făcute anterior de agenții săi de a-l numi pe sultan marele maestru al ordinului. Înainte ca răspunsul lui Cuza să ajungă la Constantinopol, într-o scrisoare din 10/22 noiembrie 1864 Negri îi comunică iritarea lui Aali Pașa, ministru de externe al Turciei, care-l întrebasese pe Negri dacă știe ceva de decorația pe care Cuza vrea s-o instituie. „Alteța sa (e vorba de Cuza) ne-a promis între timp că ne va avertiza întotdeauna de fapte asemănătoare, pentru că altfel noi vom fi nevoiți să strigăm și să protestăm, lucru pe care noi îl facem cu multă neplăcere”³⁵.

Scrisoarea lui Cuza pare să fi nemulțumit Poarta nu numai prin fermitatea tonului principelui român, dar și pentru că nu se amintise nimic de faptul că sultanul să fie marele maestru al primului ordin național românesc, căci Negri, în scrisoarea din 25 nov./7 dec. 1864, cere din nou amînarea instituirii lui³⁶, iar Bordeanu într-o scrisoare din

²⁹ D. Berindei, *op. cit.*, p. 100—101.

³⁰ Arhiva Cuza, I, p. 511.

³¹ Ibidem, p. 515.

³² Ibidem, p. 446.

³³ R. V. Bossy, *Agencia diplomatică a României în Paris și legăturile franco-române sub Cuza Vodă*, București, 1931, p. 361 (document publicat parțial); D. Berindei, *op. cit.*, p. 101; Arhiva Cuza II, f. 464 verso; vezi și nota nr. 9.

³⁴ D. Berindei, *op. cit.* p. 101. Pentru inaugurarea Ordinului Unirii la 24 ianuarie 1865, vezi Arhiva Cuza, II, f. 503.

³⁵ D. Berindei, *op. cit.*, p. 103; Arhiva Cuza I, f. 513—514.

³⁶ D. Berindei, *op. cit.*, p. 104.

28 nov./10 decembrie, în urma unor convorbiri cu ministrul de externe al Turciei, cât și cu marchizul de Moustier — și el adeptul ideii ca sultanul să fie marele maestru al Ordinului Unirii —, îi scria lui Cuza că or să se amâne instituirea ordinului pentru cîtva timp, or să se îndeplinească formalitățile cerute de Poartă³⁷.

Reacții împotriva tendințelor de independență ale domnitorului nu întârzie. Ziarul vienez „Mémorial diplomatique” din 11 decembrie 1864, relatînd dorința lui Cuza de a institui o decorație, arată că Poarta i-a refuzat cererea în două rînduri³⁸, iar Iancu Alecsandri scria de la Paris lui Baligot de Bayne că e împotriva ca „Ordinul Unirii” să fie decretat la 24 ianuarie 1865, propunînd amînarea³⁹.

Cu toate acestea Cuza nu-l oprește pe Godillot să-și continue misiunea. Acesta, așa cum va menționa Alecsandri într-o scrisoare din 7 decembrie 1864⁴⁰, sosind la Paris, îi vorbește cu mare discreție agentului român despre decorație, neîndrăznind să-i arate modelul ei, ia legătura cu Casa de brevete și decorații Kretly, cum reiese din scrisoarea pe care A. Kretly o adresează lui Cuza în 6 decembrie 1864. După ce arată că a luat asupra-i indicațiile lui Godillot privind confecționarea decorațiilor comandate de Cuza și că a trimis devizele lui M. Kogălniceanu, îi cere domnitorului ca „după ce vor fi fost văzute modelele pe care generalul Florescu le duce la București, să-i acorde titlul de furnizor al Curții princiare”⁴¹.

La începutul anului 1865 Cuza era destul de nemulțumit de felul în care vedeau marile puteri instituirea decorației noastre, așa cum reiese dintr-o scrisoare a consulului francez la București Tillos către ministrul de externe al Franței, în care relatea convorbirea avută cu Cuza din însărcinarea marchizului de Moustier, ambasadorul Franței la Constantinopol, pentru a-i arăta calea care s-o urmeze pentru a face ca Poarta să accepte instituirea unui ordin românesc⁴².

Răspunsul dat de Cuza cu prilejul acelei convorbiri este deosebit de semnificativ: „Toți predecesorii mei au avut facultatea și puterea de a recompensa serviciile care le-au fost aduse, conferind ranguri și poziții. Eu singur doar nu am altă manieră de a-mi dovedi recunoștința mea decît prin decorații pe care Poarta mi le acordă cu o generozitate incontestabilă — (aici este vorba de decorația turcească „Medjidie” în diferite grade pe care Cuza o solicita adesea⁴³ pentru recompensarea anumitor servicii ale unor supuși ai săi și chiar a unor străini). Dar numai prin aceea că venea de la ea (Poarta), era pătată de impopularitate și pierdea întregul caracter național pe care trebuie să-l aibe înainte de toate noua instituție. Așa că vă spun, eu pot să confer, dar ca să dau sultanului marea măiestrie a ordinului, înseamnă să distrug înainte de toate prețul pe care-l aștept de la această instituție. Trebuie ca totul de acum înainte să fie național și nu pot admite sfatul domnului Moustier

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ Arhiva Cuza, LVII, f. 175.

³⁹ *Ibidem*, II, f. 503.

⁴⁰ D. Berindei, *op. cit.*, p. 104.

⁴¹ Arhiva Cuza, XII, f. 237 și verso.

⁴² Arhivele Statului București, microfilm Franța, rola 11, f. 270.

⁴³ Arhiva Cuza, II, f. 116—119, 137, 150, 194, 549, 559; VI, ff. 115—119; VII, f. 170—171; IX, f. 316, 321; XXV, f. 140; Arhiva M.A.E., dos. 228/1862.

decît ca dictat din dorința de a evita o dificultate care hrănește ansamblul politicii sale⁴⁴.

Cuza amînă deci din nou instituirea ordinului.

Într-o scrisoare din martie 1865, Iancu Alecsandri îi cerea lui Baligot de Bayne statutele „Ordinul Unirii”, „din fericire amînă⁴⁵”. Peste puțin timp decorațiile erau gata și Alecsandri sesiza cabinetul princiar la 28 aprilie 1865 că: „Decorațiile și panglicile au fost expuse în vitrina Kretly la Palais Royal⁴⁶”. Mulțumit de serviciile aduse de Godillot, între care se numărau desigur și comisioanele pentru baterea „Ordinului Unirii”. Cuza intervine la Poartă pentru decorarea sa și acestuia i se comunică la 12 aprilie 1865 că a primit ordinul „Medjidie⁴⁷”.

Decorațiile, care credem au fost comandate în număr destul de mic, au fost deci aduse în țară și Cuza a împărțit — deși nu în mod oficial — câteva la intimii săi. Doctorul Istrati pomeneste de decorația de gradul de comandor dată lui Ion Strat, precum și faptul că la Casa Kretly se mai aflau la începutul sec. al XX-lea ștanțele ordinului respectiv⁴⁸.

În cele ce urmează dăm o sumară descriere a lor, așa cum ne-o înfățișează Natalia Marinescu⁴⁹ după piesele aflate la Muzeul Militar (planșa fig. 4 a și b): o cruce din smalt albastru înconjurată de raze, purtînd deasupra coroana princiară, în centru un medalion din smalt roșu înconjurat de un cerc albastru închis pe care se află inscripția „GENERE ET CORDE FRATRES”, înconjurată de o cunună de frunze de stejar. Pe medalionul roșu, la mijloc, pe o față cifrele 5 și 24 simbolul Unirii celor două țări române, iar pe cealaltă monograma domnitorului. Ordinul are cinci grade. Cîteva exemplare ale decorației se află și în alte colecții ca cea a Muzeului Unirii, a Cabinetului Numismatic al Academiei R. S. România și a Muzeului de Istorie al R. S. România.

Cu excepția lui Dan Berindei, toți cei care au scris despre decorațiile lui Cuza⁵⁰ folosesc greșit denumirea de „Steaua României” pentru ordinul creat de Cuza.

Cercetînd toate materialele care ne-au stat la îndemînă pentru această problemă, nu am găsit nicăieri menționată în timpul lui Cuza această denumire, căci așa cum sublinia și Berindei în lucrarea sa: „Cuza a avut intenția a institui un ordin mult mai sugestiv pentru epoca sa, Ordinul Unirii”. De altfel, însăși denumirea pentru cel dintîi ordin oficial al României în primele proiecte a fost alta. Kogălniceanu, la sugestia unui număr de 15 membri ai Parlamentului, în ședința din 5 mai 1877, va pre-

⁴⁴ Arhivele Statului București, microfilm Franța, rola 11, f. 271.

⁴⁵ Arhiva Cuza, II, f. 523.

⁴⁶ Ibidem, f. 534—535.

⁴⁷ Arhiva Cuza IX, f. 321; D. Berindei, *op. cit.*, p. 106.

⁴⁸ Dr. C. I. Istrati, *Primele însemne de distincțiuni și decorațiuni române*, în „Analele Academiei Române”, Secț. Științifică, seria II, vol. XXXVII, p. 5—6.

⁴⁹ Natalia Th. Marinescu, *Cîteva decorațiuni rare la Muzeul Militar Național (Decorațiunile create de domnitorul Al. I. Cuza)*, în „Buletinul Muzeului Militar Național”, nr. 5—6, an. III, 1939—1940, p. 139—140.

⁵⁰ G-ral Gr. Constandache, *Decorațiile române de război*, în „Buletinul Societății Numismatice Române”, XXIX—XXXVI, nr. 83—90, 1935—1942, p. 192—194; C. Moisil și C. Flondor, *Decorațiunile românești*, în *Enciclopedia României*, II, București 1938, p. 86; Natalia Marinescu, *op. cit.*, p. 139—140; Dr. C. I. Istrati, *op. cit.*, p. 5—7.

zenta în ziua proclamării Independenței României la 9 mai 1877 proiectul de lege pentru „Ordinul Credinței”, votat de altfel și de Parlament⁵¹.

În discuțiile care urmează pe secții se propune și denumirea de „Steaua Dunării”, ca numai în final să se adopte denumirea de „Steaua României”, votată de Parlament la 9 mai și de Senat la 10 mai 1877⁵².

Ne exprimăm rezerva și față de afirmația făcută de C. Moisil și C. Flondor cum că: „După abdicarea domnitorului din februarie 1866, lăzile cu decorații sînt găsite la Palat și nu sînt înlăturate; în preajma războiului independenței s-a hotărît modificarea lor”⁵³. Se știe că în octombrie 1877 a fost votat Ministerului de Externe un credit de 71 345 lei, prețul a două comenzi pentru decorația „Steaua României” făcute una la Paris, la Casa Kretly și alta la București, prin Casa de comenzi A. Rosenfeld⁵⁴. În anul următor se mai votează un credit de 13 229 lei pentru comenzi făcute atît celor două case de mai sus, cît și Casei Resch, sume care sînt destul de mari⁵⁵. Ori dacă s-ar fi folosit decorațiile lui Cuza ce nevoie mai era să se plătească aceste sume în străinătate? Modificările de care vorbea Moisil desigur că ar fi costat mult mai puțin.

Din cele de mai sus rezultă că încă de la începutul domniei sale, Cuza a ținut să-și asume dreptul de a institui ordine și decorații proprii spre a demonstra astfel largă autonomie a Principatelor Unite.

Împrejurări independente de voința sa și în primul rînd factori externi aveau să întîrzie cu mai bine de un deceniu instituirea primului ordin românesc.

Documentele sus menționate stau mărturie despre persistența cu care Al. I. Cuza a căutat în condiții de pace să forțeze pe cale diplomatică realizarea țelului propus, în pofida marilor obstacole ce-i stăteau în cale.

DONNÉES NOUVELLES CONCERNANT LA CRÉATION DE L'„ORDRE DE L'UNION” PENDANT LE RÈGNE D'ALEXANDRE IOAN CUZA

— Résumé —

L'article présente les essais faits pendant le règne d'Alexandre Ioan Cuza pour obtenir l'institution d'une décoration roumaine, essais qui mettent en évidence un nouvel aspect de la lutte pour l'affirmation de la souveraineté et l'indépendance nationale pendant la période de formation de la Roumanie moderne.

On présente en même temps, d'une manière chronologique, en se basant sur un matériel inédit, les projets de la première décoration roumaine, les statuts de l'„Ordre de l'Union” et une nouvelle variante de la décoration exécutée en 1861—1863.

En conclusion on fait des précisions concernant la dénomination de la décoration.

⁵¹ Arhivele Statului București, Fond Parlament, dos. 616/1877—1878, f. 374—381.

⁵² Ibidem, ff. 294, 304, 338, 344.

⁵³ Constantin Moisil și C. Flondor, *op. cit.*, p. 86.

⁵⁴ Arhivele Statului București, Fond Parlament, dos. 650/1877—1878, f. 368.

⁵⁵ Ibidem, f. 370, 372.